

Notitie

Opdrachtgever: A. Nijssen (Gemeente Leiden)
Auteur: W. Moerland & A. de Baerdemaeker
Betreft: Quick scan Nieuweroord Leiden
Projectnummer: 0861
Datum: 20 augustus 2012
Status: Definitief

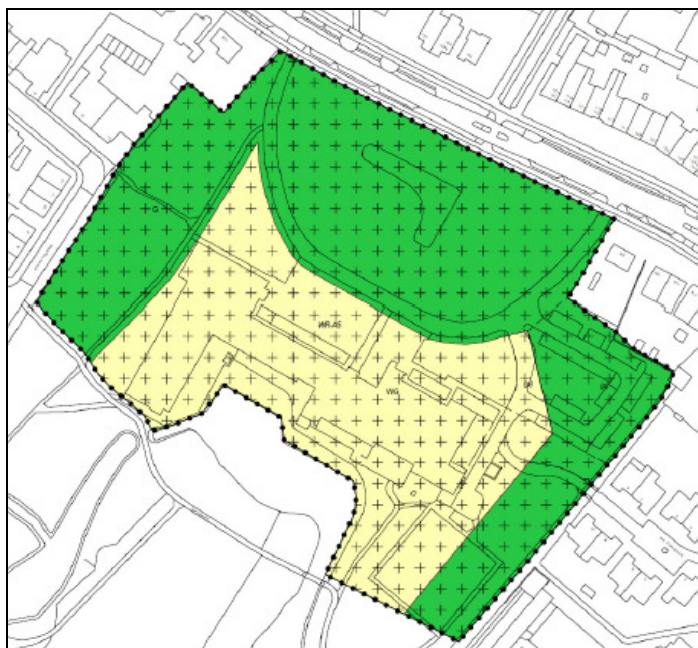

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

In opdracht van de gemeente Leiden heeft bureau Stadsnatuur een ecologische quick scan uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet op een locatie genaamd Nieuweroord te Leiden (Figuur 1). Het plangebied omvat een flatgebouw en omliggende grond aan de Rijnsburgerweg en ligt in het Bos van Bosman. Het plangebied zal herontwikkeld gaan worden. Dit houdt in de sloop van het huidige flatgebouw (Rijnsburgerweg 124) en de nieuwbouw van zeven 'urban villas'.

Figuur 1. Plangebied. Geel: woonbestemming; groen: groenbestemming.

Het plangebied bestaat uit een bebouwde zone en een groenzone, grofweg volgens de tweedeling zoals aangegeven in figuur 1. In het hoofdstuk Resultaten zullen deze zones afzonderlijk behandeld worden.

Wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Ffwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de Ffwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

- artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- artikel 13:* Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Ffwet worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreeppad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau.

Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

- Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).

Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)

Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Ffwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Een gunstige staat van instandhouding voldoet krachtens de Habitatrichtlijn aan de volgende voorwaarden:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Ffwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Ffwet.

Methodiek

In de middag van 13 juli 2012 is het plangebied door een ecoloog van bSR onderzocht op de potentiële aanwezigheid van vaste rust- of verblijfplaatsen van soorten die jaarrond beschermd zijn. Gedurende dit bezoek is beoordeeld:

- of direct aantoonbaar strikt beschermde soorten aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied;
- of er (indirecte) aanwijzingen zijn voor het voorkomen van strikt beschermde soorten;
- of het gebied potentie heeft voor strikt beschermde soorten;
- op welke wijze eventuele strikt beschermde soorten het onderzoeksgebied gebruiken als leefgebied;
- of er in het kader van de Flora- en faunawet vervolgonderzoek nodig is.

Bij ruimtelijke ontwikkeling is voor deze soorten een ontheffing ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet vereist indien aan deze ontwikkeling versturende effecten zijn verbonden. Naast de indrukken in het veld werden de meest recente gegevens uit het Stadsnatuurmeetnet Leiden (*Moerland in prep.*) geraadpleegd.

Resultaten

Op basis van het veldbezoek en aanvullende literatuurgegevens, wordt in dit hoofdstuk per zone en per soortgroep besproken welke ecologische potenties voor het onderzoeksgebied van belang zijn. Wanneer soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet in dit hoofdstuk niet worden besproken, wordt daarmee geïmpliceerd dat zij geen enkel potentieel op voorkomen in het gebied hebben. Bij iedere soort die hieronder wordt besproken is aangegeven in welke mate van zekerheid mag worden uitgegaan van aanwezigheid.

Daarbij is gebruik gemaakt van de volgende driedeling:

- vastgesteld: tijdens een recent uitgevoerde inventarisatie is de aanwezigheid van de soort in het onderzoeksgebied aangetoond;
- waarschijnlijk: op basis van de actuele regionale verspreiding en de aanwezigheid van voor de soort op het oog geschikt biotoop (leefgebied) wordt de kans op aanwezigheid groot geacht;
- mogelijk: vanwege de aanwezigheid van voor de soort op het oog geschikt biotoop kan de aan- of afwezigheid van de soort niet op voorhand worden uitgesloten.

Bebouwde zone

Voorgenomen plannen betreffen de sloop van het flatgebouw (Figuur 2) en omliggende bebouwing. De bebouwing is aan de buitenkant in goede staat. Potenties voor muurplanten, al dan niet beschermd, zijn zodoende afwezig. Er zijn geen scheuren of kieren in de buitenmuren te zien. Het gebouw heeft geen dakpannen en boeiborden. Derhalve kunnen broedende vogels in de bebouwing worden uitgesloten.

Vleermuizen

Potenties voor beschermde natuurwaarden liggen voornamelijk bij gebouwbewonende vleermuizen. De bebouwing is voorzien van open stootvoegen, die toegang kunnen geven aan ruimtes geschikt voor vaste verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. De soort is in het kader van het Stadsnatuurmeetnet Leiden in de nabijheid van het plangebied waargenomen (Moerland *in prep.*). Ook voor de Laatvlieger *Eptesicus serotinus* en Tweekleurige vleermuis *Vespertilio murinus*, twee gebouwbewonende soorten, zijn verblijven in het flatgebouw niet uit te sluiten.

Figuur 2. Flatgebouw in het plangebied (W. Moerland).

Groengebied

Rondom het flatgebouw zijn zowel gesloten vlakken bosperceel te vinden, als alleenstaande volwassen bomen los in de gazons. In het gazon ten noorden van het flatgebouw bevindt zich een vijver.

Flora

Het terrein rondom de bebouwing biedt eveneens kansen voor beschermde flora of fauna. Het Bos van Bosman herbergt een historische stinzenflora, met soorten als Wilde hyacint *Hyacinthoides non-scripta*, Bosanemoon *Anemone nemorosa* en Daslook *Allium ursinum*. Deze laatste is wettelijke beschermd en staat op tabel 2 van de Flora- en faunawet. De kans is aanzienlijk dat eveneens binnen de begrenzing van het plangebied Daslook voorkomt.

Vissen

In het gazon ten noorden van het flatgebouw bevindt zich een vijver. Dit is mogelijk leefgebied voor de Kleine modderkruiper *Cobitis taenia*, een algemene vissoort in Leiden die ook in kleinere en ondiepe wateren aan te treffen valt.

Vogels

Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals Sperwer *Accipiter nisus* en Boomvalk *Falco subbuteo*, kunnen mogelijk broeden in de hoge bomen met dichte kruinen. Voorts zijn alle broedende vogels beschermd door de Flora- en faunawet.

Vleermuizen

Rondom het flatgebouw zijn zowel gesloten vlakken bosperceel te vinden, als alleenstaande volwassen bomen los in de gazons. In verschillende van deze bomen zijn zichtbare holtes aanwezig. In deze situaties kunnen spleten en holtes dienst doen als verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen als Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, Watervleermuis *Myotis daubentonii* en Rosse vleermuis *Nyctalus noctula* (Figuur 3).

Figuur 3. Deze holte in een boom in het plangebied biedt kansen aan vleermuizen (W. Moerland).

Tabel 1. Overzicht potentieel aanwezige beschermde soorten in het plangebied.

soort	beschermingsregime Flora- en faunawet
Daslook <i>Allium ursinum</i>	tabel 2
Kleine modderkruiper <i>Cobitis taenia</i>	tabel 2
Sperwer <i>Accipiter nisus</i>	nest jaarrond beschermd
Boomvalk <i>Falco subbuteo</i>	nest jaarrond beschermd
Watervleermuis <i>Myotis daubentonii</i>	tabel 3
Laatvlieger <i>Eptesicus serotinus</i>	tabel 3
Tweekleurige vleermuis <i>Vespertilio murinus</i>	tabel 3
Rosse vleermuis <i>Nyctalus noctula</i>	tabel 3
Gewone dwergvleermuis <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	tabel 3
Ruige dwergvleermuis <i>Pipistrellus nathusii</i>	tabel 3

Conclusies

Er zijn potenties in het plangebied aanwezig voor soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet van de volgende soortgroepen:

- flora
- vissen
- vogels
- vleermuizen

Ruimtelijke ontwikkeling van het plangebied is mogelijk, mits vooraf een ecologische inventarisatie wordt uitgevoerd die aantoont of beschermde soorten aanwezig zijn en of aanvullende maatregelen ten aanzien van die soorten noodzakelijk zijn.

Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Voer voorafgaand aan ruimtelijke ingrepen aanvullend onderzoek uit naar strikt beschermde verblijven van flora, vissen, vogels en vleermuizen. De doorlooptijd van een volledig onderzoek kan een jaar bedragen;
- Maak bij de uitvoering gebruik van de richtlijnen van Gedragscode ruimtelijke ontwikkeling in Leiden (Groos 2005).

Literatuur

Groos, J. 2005. Gedragscode ruimtelijke ontwikkelingen in Leiden. De flora- en faunawet in de praktijk. Gemeente Leiden.

Moerland, W. in prep. Resultaten Stadsnatuurmeetnet Leiden 2012. bSR-rapport in voorbereiding.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EL&I.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
BSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.